

Eesti keele
ökoloogia

Diasporaa kestlikkusest väliseesti kogukondadest sealhulgas

Martin Ehala

Keelekogukonna kestlikkus

- Keelekogukonna kestlikkuse võib lühidalt avada kui „rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade” (Eesti Vabariigi põhiseadus, preambul).
- Säilimine eeldab:
  - keele, kultuuripraktikate ja identiteedi põlvkondlikku ülekannet;
  - kogukonna demograafilist stabiilsust (juurdekasv + ränne ≥ 0);
  - hästi välja arendatud sotsiaalseid institutsioone;
  - liikmete emotsionaalset seotust kollektiivse identiteediga.

Keeled ja kultuurid diasporaas

- Peaaegu kõik diasporaad on oma olemuselt kakskeelsed.
- Lisandav kakskeelsus – ükski juurdeõpitud keel ei domineeri emakeele üle.
- Tasakaalustatud kakskeelsus – inimene valdab võrdsel määral kaht keelt ja kultuuri, kaksikidentiteet.
- Asendav kakskeelsus – juurdeõpitud keel vähendab emakeelekasutust.
- Ükskeelsus – inimene elab ühes keele ja kultuuriruumis.

Lambert (1975)

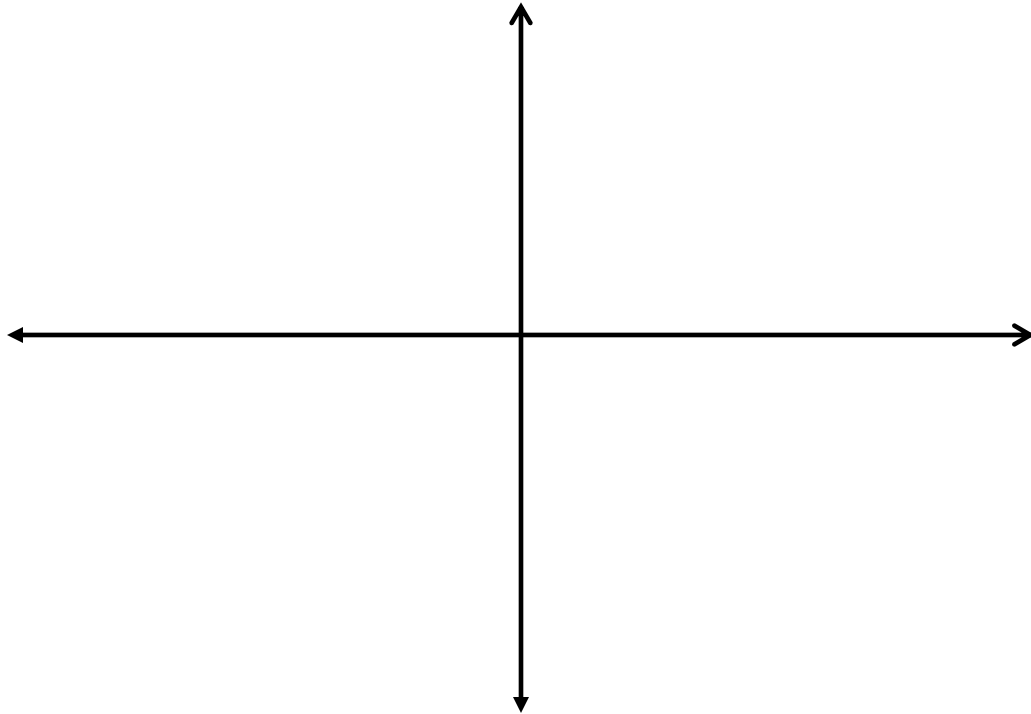
Diaspora tüübid

organiseeritud

hajutatud

koondatud

organiseerimata

Koondatud ja organiseeritud

- Tüüpnäited:
  - Diasporaa linnad.
  - Diasporaa linnaosad.
  - Diasporaa külad.
- Omakeelne suhtlus, kultuuri- ja hariduselu toimib.
- Probleeme:
  - Kultuuriline kapital väike.
  - Karjäärivõimalused väikesed.
- Võivad püsida pikalt, kui demograafia võimaldab.

Hajutatud ja organiseeritud

- Tüüpnäide:
  - Suurlinna vähemus millel on oma rahvuslik selts, kirik ja/või pühapäevakool.
- Võimaldab omakeelset suhtlust ja seltsielu.
- Probleeme:
  - Igapäevasuhtlus muukeelne, partnerivalik väike.
  - Ei suuda piisavalt sotsialiseerida teist ja kolmandat põlvkonda.
- Suudavad säilitada identiteeti, kuid keelt vähem.

Hajutatud ja organiseerimata

- Tüüpnäited:
  - Välismaale abiellunud
  - Maailmaavastajad
  - Enesearendajad
- Omakeelne suhtlus kontaktidega kodus.
- Probleeme:
  - Asukohamaal omakeelne võrgustik puudub.
- Keele ja identiteedi säilimine sõltub kontaktidest tihedusest koduga.

Koondatud ja organiseerimata

- Tüüpnäide:
  - Diasporaa slumm
- Omakeelne suhtlus toimib.
- Probleeme:
  - Toetab liikmete assimileerumist.
  - Võib toimida emigratsioonipumbana.
- Võib uustulnukate arvel püsida kestlikuna.

Diasporaa enne ja nüüd

- Ajalugu on näidanud, et väljarännanute diasporaa suudab keelt säilitada kolm põlvkonda, identiteeti ja kultuuritraditsioone tunduvalt kauem.
- Mobiilsuse ja infotehnoloogia areng on tingimusi mõnevõrra muutnud:
  - Reisimine on kiirem ja odavam.
  - Internet pakub võimalust omakeelseks meelelahutuseks.
  - Skype võimaldab püsiliini suhtlust kodustega.

Hinnang olukorrale

- Eesti rahvus ei ole demograafiliselt jätkusuutlik.
- Eestlased ei suuda vähemusi lõimida.
- Väljaränne suurendab demograafilist kriisi.
- Eestluse säilimine diasporaas on võimalik üksnes väga tihedate sidemete korral Eestiga.
- See eeldab väga tugevat emotsionaalset seotust kodustega ja eesti identiteediga.
- Eesti keele võib heal juhul säilida teise keelena.

Surm või Suur-Eesti?

või

Suur-Soome?